

TÉNYEK - TRENDEK - TERVEK

2006. október

TARTALOM

Fókusz.....	1
A magyar óra fordítva jár	1
1. A lemaradás költségvetése	3
2. A 2007. évi költségvetés szerkezeti problémái.....	5
3. Rekord méretű az államadósság utáni kamatkiadás 2007-ben.....	7
4. Növekvő háztartási hitelek, csökkenő háztartási megtakarítások.....	9
5. Kirívóan magas a magyar jegybanki alapkamat a régióhoz és az euró-zónához képest	10
6. A háztartások betétállománya és hitelállománya 2007-ben már várhatóan kiegyenlíti egymást	12
7. Felesleges adócsökkentés Magyarországon.....	13
8. Lopakodó vagyonadó Magyarországon.....	14
9. A brit kamara felmérése szerint jelentősen csökken a beruházók optimizmusa és a magyar kormányzat megítélése	15
10. A folyó fizetési mérleg és a külkereskedelmi mérleg egymásnak ellentmondó trendjei	15
11. Magyarország egyik jelentős versenyképességi tartaléka a korrupció visszaszorítása	16
12. Hibás megközelítések a Nemzeti Fejlesztési Terv II-ben	17
13. Új helyzet a tőkevonzásban.....	18
14. Elégedetlenek a magyar munkavállalók munkahelyükkel.....	20

FÓKUSZ

A magyar óra fordítva jár

Az Európai Unió növekedése gyorsul, a régió gazdasági felzárkózóban, Ázsia száguld, a globális gazdaság prosperál, miközben a magyar gazdaság lassul, a felzárkózás jövőre megtorpan.

A magyar gazdaság órája fordítva jár: míg a globális gazdaságban jól mennek a dolgok, itthon rosszul, sőt egyre rosszabbul. Az 1989-92 közötti amerikai és európai recessziót követően egészen 2001-ig tartott az a kivételesen gyors és hosszú konjunkturális szakasz, amely már sokak számára a fellendülési/visszaesési ciklusok megszűntét jelezték. Bár erről nem volt szó, és 2001-2003 között újból felütötte fejét a recesszió az amerikai gazdaságban, miközben Európa is lassult, de 2004-től újból kisütött a nap: egyidejű és általános globális konjunktúra van. Sőt, a globális növekedési ütem utoljára 1973-ban volt olyan jó, mint ezekben az években. Történik ez annak ellenére, hogy 2003-tól a kőolajárak legalább kétszeresére, a földgáz árak háromszorosára nőttek. Olyan ez, mintha az 1973-as olajárrobbanás után sem fékeződött volna le a globális növekedés. A globális növekedési ütemek várható 2007-es mérséklődése ellenére nem várható a globális gazdaság megtorpanása: a napsütés folytatódik.

Ezzel szemben Magyarország bajban van, sőt egyre nagyobb bajban. A konvergencia program szerint - amit megerősít a 2007-es költségvetés - jövőre az EU átlag alá csökken a magyar gazdaság növekedése, ezzel megtorpan Magyarország 1997 óta tartó folyamatos gazdasági felzárkózása. Ráadásul a konvergencia programban szereplő növekedési tervszámok túlzottan derűlátóak, vagy nem kellően pesszimisták: a tervezetthez képest mind jövőre, mind 2008-ban érezhetően kisebb lesz a növekedés. Így a megtorpanás látványos lesz, ennek minden hátrányos következményével együtt. 1997-től kifejezetten jó volt a magyar gazdaság teljesítménye, sőt a 2001-2003 közötti recessziós szakaszban még jobb is volt, mint globális konjunktúra idején. Míg konjunktúrában -n1997-től 2000-ig és 2004-től 2006-ig- a magyar gazdaság növekedése általában 50-60 százalékkal

haladta meg az EU átlagot, addig 2001-2003 között a magyar növekedés már 2-4-szerese volt az EU átlagnak. Ez a 2001-től politikai okokból, de mégis időben indított és helyes anticiklikus gazdaságpolitika sikere volt. Bár 2001 júliusától romlik a költségvetés helyzete, de ezt még a választások után gyorsan és kis áldozattal korrigálni lehetett volna: az Orbán-kormány erre készen állt. Ez a korrekció nem járt volna együtt az anticiklikus eszközök teljes feladásával, és 18 hónap alatt végbement volna az államháztartás korábbi egyensúlyi szintjének helyreállítása. 2004-re feleslegessé váltak volna a mesterséges keresletélénkítő eszközök, és a 2004-2006 közötti kivételes globális konjunktúra adta többlet költségvetési bevételek révén tartósan teljesíthetőkké válnak a maastrichti kritériumok: 2007. január 1-jén csatlakozunk az euró-zónához.

Nem ez történt, és a vázolt forgatókönyvtől való eltérés valóban tragikus. Az egyensúlyi és növekedési adatok drámai romlása mellett legalább két évre leáll a gazdaság felzárkózása, évekre megszűnhet a politikai stabilitás és akár egy évtizedre is elszállhat az euró bevezetése. A magyar gazdaság nem lesz képes kihasználni a 2010-ig várhatóan töretlen globális konjunktúra előnyeit, nem lesz képes maradéktalanul kiaknázni az EU csatlakozás előnyeit, és védtelenül állhat egy esetleges 2011 körüli globális pénzügyi válság támadásával szemben.

Trend

1. A lemaradás költségvetése

A 2007-es költségvetés a magyar gazdaság európai uniós felzárkózásának megtorpanását hozza magával. A 2002 nyarától elkövetett gazdaságpolitikai hibasorozat ára jelentkezik a 2007-es költségvetésben: a legsúlyosabb, gazdaságtörténeti mércével mérten is komoly ár a magyar gazdaság európai felzárkózásának leállása.

Háttér

A 2002-2006 közötti gazdaságpolitikai hibákkal jellemezhető gazdaságtörténeti szakaszban folytatódott a magyar gazdaság relatíve gyors felzárkózása az Európai Unió átlagos egy főre eső GDP és egy főre eső fogyasztási szintjéhez, ennek ára azonban az elkövetett súlyos hibák miatt magas volt. A GDP-arányos nettó államadósság 54 %-ról 70 %-ra ugrott fel, az államháztartási deficit GDP-arányos hiánya 2006-ra 10 % fölé emelkedett, a folyó fizetési mérleg GDP-arányos deficitje 8 % felett alakult az időszak egészében, újból meglódult az infláció, csökken a foglalkoztatás és nő a munkanélküliség. Ezek a negatív gazdasági fordulatok nem a gazdasági felzárkózásnak, hanem annak voltak köszönhetőek, hogy a gazdasági felzárkózást eredményező relatíve gyors növekedés a gazdaságpolitikai hibák miatt drága volt. A relatíve gyors növekedés is csupán az Európai Unió átlagos növekedési szintjéhez képest volt gyors, a régió többi országához képest, valamint az Európai Unióhoz 2004-ben csatlakozott EU-10-ek csoportjához képest kifejezetten lassú volt.

2006-ra azonban a magyar gazdaság már azzal a furcsa helyzettel jellemezhető, hogy egyszerre mutatja a legrosszabb makrogazdasági egyensúlyi számokat a régióban és az EU-27-ek körében, valamint a legalacsonyabb a gazdasági növekedési üteme a régióban. Az egyensúly és a növekedés egyidejű problémái súlyos gazdaságpolitikai hibasorozat eredményei.

2007-ben azonban újabb fordulat történik: megáll, sőt visszafordul a magyar gazdaság európai uniós átlaghoz történő felzárkózása. A magyar gazdaság GDP növekedési ütemét 2007-re az Európai Bizottság 2,4 %-ra várja, ezzel szemben a kormány konvergencia programja 2,2 %-os növekedést jósol, a gazdasági szakértők

zöme 2 % alatti növekedéssel számol. Még a legoptimistább Európai Bizottság által adott előrejelzés (2,4 %) is alatta marad az Európai Unió 2007-re várt átlagos növekedésének, ezzel a magyar gazdaság 2007-ben már távolodik az európai átlagos életszínvonalától és egy főre jutó gazdasági teljesítménytől. A régióban még lesújtóbb a helyzet, mert a legoptimistább 2,4 %-os GDP növekedési előrejelzés fele a lengyel növekedési ütemnek, 40 %-a a román növekedési ütemnek és csupán a harmada a szlovák 2007-es növekedési ütemnek. Szlovénia is majdnem kétszer olyan növekedési ütemet produkál majd 2007-ben, mint a magyar gazdaság, annak ellenére, hogy az euró-zónához történő 2007. január 1-jei csatlakozást megelőző két évben, majd az azt követő két évben az eddigi tapasztalatok szerint mérséklődik a növekedési ütem. Az Európai Unióban csupán Németország és Olaszország esetében várnak a magyar növekedésnél szerényebb adatokat.

A magyar gazdasági felzárkózás megtorpanása, leállása és visszafordulása különösen drámai az életszínvonal mutatók esetében. Az egy főre eső GDP esetében az EU átlagtól elmaradó magyar növekedési adat azt jelenti majd, hogy Magyarország távolodik az európai gazdasági fejlettségtől. A 2007-es költségvetés azonban azt is jelenti, hogy az egy főre jutó életszínvonal mutatók esetében – egy főre jutó fogyasztás, egy főre jutó reálkereset, egy főre jutó reáljövedelem – esetében még gyorsabb a távolodás, mert a költségvetés mögött álló gazdaságpolitika úgy kívánja helyreállítani a megbomlott államháztartási és folyó fizetési mérleg helyzetet, hogy visszaveszi a fogyasztást és a jövedelemkiáramlást. A jövőre prognosztizált 4 %-os reálkereset csökkenés és 1-2 %-os fogyasztás csökkenés egyértelműen azt jelenti, hogy nem csupán megtorpan a magyar életszínvonal európai uniós átlaghoz történő felzárkózása, hanem megindul a visszakanyarodás. Megítélésünk szerint a várt életszínvonal mutatóknál rosszabb lesz a magyar gazdaság teljesítménye, mert az infláció a várthoz képest magasabb lesz és ez további 1-2 %-kal csökkenti mind a reálkereset, mind a fogyasztás adatait.

Javaslat

Az Európai Bizottság 2007-re adott növekedési prognózisa az Európai Unió átlagos növekedését 2,8 %-ra teszi, ehhez képest érzékelhetően kisebb lesz a prognózisban 2,4 %-ra várt, valójában várhatóan 2 % alatt alakuló magyar gazdasági növekedés,

de még itt is lehet korrekció. Meglepetést okozhat a globális gazdaság 2007-es lassulása, amely alapvetően az amerikai gazdaság lassulásának lesz a következménye. Mind az Európai Unió átlagos növekedésére adott optimista prognózis, mind a magyar gazdaság növekedésére adott prognózis egy változatlanul kitűnő külső konjunktúrára épít, azonban az amerikai és globális gazdasági lassulás következtében mindkét mutató kisebb lehet a vártnál. A magyar gazdaság az Európai Unió egyik export felől legnyitottabb gazdasága, így az amerikai globális majd ennek következtében európai lassulás lényegesen érzékenyebben érinti majd a magyar gazdaságot, mint az Európai Unió országainak többségét. Ezt is figyelembe véve várhatunk 2 % alatti magyar GDP növekedési ütemet, amely az Európai Bizottság által adott igen optimista 2,8 %-os európai átlagos növekedéshez képest kisebb, várhatóan 2,6 % körüli növekedéshez képest érzékeny lemaradást mutat majd.

Trend

2. A 2007. évi költségvetés szerkezeti problémái

A 2007. évi költségvetés legsúlyosabb szerkezeti problémája az, hogy az államháztartás hiánya magasabb lesz a tervezettnél, a várt 6,8 %-os GDP-arányos hiány helyett 8 % felett alakulhat a költségvetési deficit szintje.

Háttér

A 2007. évi magyar költségvetés mögötti gazdaságpolitika teljes mértékben elhibázott. A 10 % feletti GDP-arányos költségvetési deficitet úgy kívánja 6,8 %-ra csökkenteni, hogy adó- és járulékemelések révén magasabb költségvetési bevételeket céloz meg, miközben csekély mértékben visszafogja a kiadásokat. Ez a gazdaságpolitika több szempontból is alapvetően hibás. Elsőként azért, mert az adó- és járulékemelések révén hűl a gazdaság, 2 % alá csökken a gazdaság növekedési üteme és a költségvetésben szereplő bevételek nem realizálódnak. Az ÁFA bevételek esetében irreális a majdnem 2000 milliárd forintos bevételi terv teljesülése, miközben csökken a reálkereset, és nyomában csökken a fogyasztás. Bár az infláció jelentősen magasabb lesz a tervezetthez képest, várhatóan az első félévben mindenképpen meghaladja majd a 8 %-ot és a második félévben sem csökken 6 %

alá, így éves szinten 7% felett alakul, ami növeli a költségvetés bevételét, de a csökkenő reálkereset és fogyasztás következtében még a magasabb infláció sem hozza majd az előirányzott mintegy 2000 milliárd forintos ÁFA bevételt.

2000-től folyamatosan nőtt a költségvetés ÁFA bevétele, a növekedési ütem 2000-2002 között szerény mértékű volt, majd 2003-ban megugrik: a 2002-es 1300 milliárd forintról 1700 milliárd forintra nőtt. Ezt követően, tehát 2004-2006 között újból csak szerény mértékben nőttek az ÁFA bevételek, csupán az infláció mértékével. 2006-ról 2007-re azonban a költségvetési előirányzat majdnem 10 %-os ÁFA bevétel növekedést remél, ami a 8 % feletti infláció esetén esetleg teljesülhetne is, ha közben nem csökkenne a fogyasztás. Az ÁFA-kulcs emelés szintén az ÁFA bevételek ugrásszerű növekedését eredményezi papíron, azonban a fogyasztás csökkenés ennek hatását is lerontja a költségvetés szempontjából.

A társasági adó esetében is ugrásszerű növekedést vár a költségvetés: a 2006. évi mintegy 480 milliárd forintos előirányzat helyett mintegy 650 milliárd forintos bevételt vár 2007-re. Ez a 4 %-os szolidaritási adó többletbevétele lenne, azonban ez is irreális, mert a vállalatok minden lehetséges eszközzel kikerülik majd a társasági adó fizetést. A jövedéki és fogyasztási adó bevétel esetében nem látunk ugrásszerű növekedést, sőt ez a bevétel alultervezett: a 821 milliárd forintos tervezetthez képest valószínűleg 850 milliárd forint körül alakul majd a bevétel. A személyi jövedelemadó bevételek esetében szintén jelentős növekedést vár a költségvetési terv: a 2006. évi mintegy 1100 milliárd forinttal szemben 2007-re 1250 milliárd forintos bevételt irányoznak elő. Ez szintén irreális, hiszen csökkenő reálkeresetek mellett még a betervezett adóemelésekkel sem realizálódik a bevétel. A munkáltatói TB járulék bevételek esetében mérsékelt emelkedést várnak, ami szintén irreális, mert jelentős munkanélküliség növekedés várható a gazdasági felzárkózás megtorpanása következtében, ami a munkáltatói TB járulék bevételek szinten maradását valószínűsíti.

A kiadási oldalon a költségvetés legsúlyosabb szerkezeti problémája az államadósság utáni kamatfizetés radikális megnövekedése. 2000-2002 között csökkentek a kamatkidadások, majd 2002 végétől folyamatosan növekednek és a 2007. évi költségvetési terv szerint GDP-arányosan már 4 % felett lesznek, illetve a

költségvetés kiadási oldalának 8-9 %-a között alakul a kamatkiadás. A betervezett 1100 milliárd forint feletti kamatkiadás alultervezett, ennél az Európai Unió szakértői szerint magasabb lesz, így a kiadási oldal legalább 9 %-át éri majd el a kamatkiadás.

Összességében tehát a 2007. évi állami költségvetés súlyos szerkezeti problémákkal küzd, mert a bevételi oldal főbb tételeinél – ÁFA bevételek, társasági adó bevétel és személyi jövedelemadó bevétel – nem realizálódnak majd a tervezett bevételi számok, miközben a kiadási oldal magasabb lesz, főként az államadósság után fizetett kamatkiadás tervezettnél magasabb mértéke miatt. Így az államháztartási hiány GDP-arányosan 8 % felett lesz a tervezett 6,8 %-kal szemben. Ezt a GDP-arányos hiány szintet várják a nemzetközi piaci szakértők is.

Javaslat

A koalíciós többség természetesen jóváhagyja majd a szerkezeti problémákkal terhelt 2007. évi költségvetést. Azt javasoljuk, hogy a jövő évben hónapról hónapra elvégzett költségvetési felülvizsgálat során alakuljon ki olyan közös koalíciós és ellenzéki álláspont, amely a költségvetés 2007. év során, legkésőbb év közben történő felülvizsgálatát és módosítását célozza.

Trend

3. Rekord méretű az államadósság utáni kamatkiadás 2007-ben

Minden korábbit meghaladja az államadósság utáni kamatfizetés mértéke a 2007. évi költségvetésben: a prognosztizált összeg 1100 milliárd forint. Valójában inkább 1200 milliárd forint felett alakul a tényleges kamatkiadás a jövő évben, mert a vártnál magasabb infláció és az emelkedő kamatszintek miatt a tervezetthez képest is magasabb lesz a tényleges kamatfizetés.

Háttér

Magyarország újabb eladósodási hulláma 1974-től számítható. Az 1974-1990 közötti időszakban az állam külső eladósodása volt jellemző, az eredetileg felvett mintegy 4 milliárd dollár összegű hitel adósságszolgálat (kamattörlesztés) duzzasztotta fel a rendszerváltás idejére a magyar adósságot a 22 milliárd dolláros szintre. 1990-95

között döntően a privatizációs bevételek és a zöldmezős külföldi befektetések révén Magyarországra áramlott devizabevételek révén sikeres adósságmenedzselés folyt. Ennek ára magas volt, mert az állami vagyon eladásából, illetve a belső piac külföldi befektetők részéről történő eladásából fedeztük a korábbi államadósság kamatait és törlesztő részleteit. 1995-96-ban megtörtént a külső adósság belső adósságra történő átváltása: ez technikai jellegű módosítást jelentett, azonban nem mérsékelte az állami terheket. 1997 és 2002 közepe között csökkent az államadósság/GDP arány Magyarországon, amely egy relatíve gyors gazdasági növekedéssel, inflációcsökkenéssel, kamatszint csökkenéssel, foglalkoztatás bővüléssel és munkanélküliség csökkenésével járt együtt. 1997-2001 között valamennyi makrogazdasági mutató javult, ezek következtében javult az államadósság/GDP arány.

2002 és 2006 között azonban újból jelentős mértékben nőtt az államadósság/GDP arány. 2002 közepén még mintegy 54 %-os államadósság/GDP arányt mértünk, 2006 végére ez már 70 % közelébe emelkedett. A konvergencia programban a 2007-2008 közötti időszakban 70-72 % körüli államadósság/GDP arány került prognosztizálásra.

Egyértelmű összefüggés áll fenn a romló államadósság/GDP arány és a többi makrogazdasági mutató között. Amikor a makrogazdasági mutatók javulnak a magyar gazdaságban – tehát relatíve jó a GDP növekedés üteme, csökken az infláció, nő a foglalkoztatás, csökken a munkanélküliség, csökken az államháztartási deficit – akkor csökken az államadósság/GDP arány. Ellenkező esetben, ha romlanak a makrogazdasági mutatók, akkor ezek következtében nő az államadósság/GDP arány. A 2002-2006 közötti időszakban egyértelműen romló makrogazdasági mutatók mellett jött létre az egyértelműen romló államadósság/GDP arány. A 2007-2008 közötti „kiigazítási” időszakban romló makrogazdasági mutatók mellett nem javul majd az államadósság/GDP arány. Annak ellenére nem javul ennek rátája, hogy az államháztartási deficit a prognózis szerint jelentős mértékben csökken. Sőt, a rekordmértékű kamatkiadás a 2007-es költségvetésben azt is jelenti, hogy újból beindult az adósságszpirál: az egyre növekvő kamatkiadások nem engedik rendbe tenni az államháztartási deficitet, a csökkenő megtakarítások és a továbbra is magas államháztartási deficit fenntartják a magas eladósodottsági szintet.

Javaslat

Az adósságspirál újbóli beindulása ellen nem elégséges a konvergencia program orvossága. Kizárólag egy olyan gazdaságpolitika állíthatja le az adósságspirált, amely valamennyi makrogazdasági mutató egyidejű javulását tűzi ki célul. Nem elégséges az államháztartási deficit csökkentése, hanem a relatív GDP növekedési ütem, a foglalkoztatás és a munkanélküliség, valamint az infláció mutatóinak egyidejű javítása a megoldás.

Trend

4. Növekvő háztartási hitelek, csökkenő háztartási megtakarítások

A 2006. szeptember 1-jén bevezetett első Gyurcsány-csomag hatására csökken a háztartások betétállománya, de nem torpant meg a fogyasztási hitelek növekedése és a háztartások eladósodási folyamata. Ebből következően csökkennek majd a háztartási megtakarítások, és a csökkenő államháztartási deficit ellenére nem csökken az államadósság/GDP arány, és nő Magyarország eladósodottsága.

Háttér

Havonta mintegy 50 milliárd forinttal nő Magyarországon ezekben az években a háztartások hitelállománya. 2006 őszén már mintegy 4700 milliárd forint a magyar háztartások teljes hitelállománya. 2006 első három negyedévében mintegy 830 milliárd forinttal nőtt a háztartásoknál lévő hitelállomány, ami 22 %-os bővülést jelent 2005-höz képest. A lakáshitelekkel szemben már a fogyasztási hitelek jelentik a húzóerőt: a fogyasztási hitelek állománya az első három negyedévben 460 milliárd forinttal, tehát mintegy 40 %-kal nőtt. A háztartások teljes fogyasztási hitelállománya mintegy 1700 milliárd forint volt 2006 őszén.

Ezek a tendenciák pontosan tükrözik a magyar családok válaszát a megszorításokra: először nem a fogyasztásról mondanak le, hanem tovább növelik az eladósodást és csökkentik megtakarításaikat. A háztartások megtakarításai azonban részt vettek az államháztartási deficit finanszírozásában, ezzel mérsékelték a külső eladósodást, és a lakossági megtakarítások csökkenése növeli majd a külső eladósodás mértékét.

Szintén töretlen a deviza alapú hitelek térhódítása, a lakáscélú hiteleken belül a deviza kölcsönök aránya már 33 %-ot ért el, a fogyasztási hiteleknél közel jár a 60 %-hoz.

Javaslat

A megszorítási programok ellen a háztartások védekeznek, ez egy magasabb kockázatvállalással együtt járó töretlen eladósodásban jelenik meg. Az állam eladósodása mellett a lakosság eladósodása is folytatódik, miközben a háztartási megtakarítások egyre kisebb részt vállalnak az államháztartási deficit finanszírozásában. Mindez együtt pontosan jelzi egy gazdaságpolitikai fordulat szükségességét.

Trend

5. Kirívóan magas a magyar jegybanki alapkamat a régióhoz és az euró-zónához képest

A három 50 bázispontos emelés után újabb 25 bázispontos emelést hajtott végre az MNB és további alapkamat emelések várhatók a következő hónapokban. Magyarországon a jegybanki alapkamat a cseh alapkamat több mint háromszorosa, az euró-zóna alapkamatának több mint kétszerese, a lengyel és szlovák alapkamat kétszerese. Az euró-zónához és a régió többi országához képest kirívóan magas a magyar jegybanki alapkamat, és ez egyértelműen rontja Magyarország versenyképességét.

Háttér

A Magyar Nemzeti Bank sorozatos kamatemelései az emelkedő infláció és a nem javuló makrogazdasági kockázati szint miatt váltak szükségessé. Ez a magyar emelkedő jegybanki alapkamat szint ellentétben áll az euró-zóna és a régió többi országának kamatszintjével, miközben hasonlít az USA kamatszintjének trendjére. Az euró-zóna 3,25 %-os kamatszintje a jelenlegi magyar kamatszint mintegy 40 %-át éri csupán el, a cseh 2,50 %-os, a lengyel 4,00 %-os és a szlovák 4,75 %-os kamatszintje érzékelhetően alacsonyabb a magyar alapkamat szintjénél. Az USA 5,25 %-os kamatszintje is lényegesen alacsonyabb a magyar kamatszintnél,

miközben 2004-től a korábbi 1 %-os alapkamatról emelkedett 5 % fölé a kamatszint: az amerikai sorozatos kamatemelések és a magyar kamatemelési trend hasonló, bár a szintje jelentősen eltér egymástól.

Az amerikai kamatszint további erőteljes növekedése már nem várható, mert a gazdasági növekedés lassulása már erősebb kockázattá vált, mint az infláció. Ezzel szemben Magyarországon az infláció gyorsul, miközben a gazdasági növekedés erőteljesen lassul: az MNB az infláció gyorsulására kamatemelési döntést kell, hogy adjon, a gazdaság lassulására pedig ellentétes döntést kellene, hogy hozzon. Az MNB azonban elsősorban a forint értékállóságáért felelős, ezért mindenkor az infláció alakulását tartja fontosabbnak: ezért folytatnia kell az alapkamat emelését. A magyar jegybanki alapkamat várható emelkedése mögött tehát az a hibás gazdaságpolitika húzódik meg, amely az infláció mesterséges felpörgetésével kívánja visszavenni az elmúlt években kiáramlott jövedelmeket. Ez az 1995-96-os Bokros-program finomított változata: akkor 18 %-ról 29 %-ra ugrott egy mesterséges inflációs politika hatására Magyarországon az alapkamat szintje és csak 1998-ra csökkent az infláció szintje és csak 1998-ra csökkent újból 16 %-ra Magyarországon az infláció. Nominálisan nem várható a magyar infláció ilyen mértékű megugrása, azonban arányaiban igen: az 5 %-os szintről 8 % fölé emelkedő infláció arányaiban ugyanolyan ugrást jelent, mint a 18 %-ról 29 %-ra növekvő infláció 1995-ben. Ez az újabb rejtett Bokros-csomag ugyanazt az eszközt használja: mesterségesen felpörgeti az inflációt, ezzel a jegybanki alapkamat szintet, nyomában a banki kamatszinteket. Az infláció mesterséges felpörgetése nyomában a kamatszintek megugrása egyértelműen rontja a magyar gazdaság versenyképességét a régióban és az Európai Unióban.

Javaslat

Hibás a konvergencia program abból a szempontból is, hogy az infláció mesterséges felpörgetésével kívánja 2007-2008-ban lecsapolni a korábban kiáramlott jövedelmeket. Az újabb inflációs gazdaságpolitika mértékét tekintve azonos az 1995-ös Bokros-programmal. Ez a negatív irányú gazdaságpolitikai fordulat ellentétes a magyar gazdaság szereplőinek érdekeivel, mert rontja Magyarország versenyképességét: ezért újra kell tárgyalni a konvergencia programot, mert mögötte egy inflációs gazdaságpolitika logikája húzódik meg.

Trend

6. A háztartások betétállománya és hitelállománya 2007-ben már várhatóan kiegyenlíti egymást

2006 őszén már hónapról hónapra csökken a háztartások betétállománya, miközben folyamatosan nő a hitelállománya, és a két trend 2007-ben metszi egymást: a jövő évben újból előállhat az a helyzet, hogy a lakosság nettó megtakarítói pozícióból nettó adóssá válik.

Háttér

Magyarországon a lakosság negyede képes pénzügyi megtakarításra. Ez a nemzetközi és európai szintnél lényegesen alacsonyabb, hiszen azt is jelenti, hogy a lakosság és a háztartások 75 %-a a havi rendszeres kiadások levonása után nem képes pénzügyi megtakarításra. 2006 őszén a lakossági betétállomány 5600 milliárd forintos szinten volt még, ezzel szemben a háztartások hitelállománya már meghaladta a 4500 milliárd forintot, amelyből a fogyasztási hitelek állománya már magasabb volt az 1600 milliárd forintos szintnél. 2007-ben várhatóan a két trend metszi egymást: a háztartások hitelállománya már magasabb lesz, mint a háztartások betétállománya. A havi mintegy 50 milliárd forinttal emelkedő lakossági hitelállomány és a havi 60-70 milliárd forinttal csökkenő megtakarítási állomány a jövő év első felének végére kiegyenlítheti egymást: a magyar társadalom újból nettó hitelfelvevői pozícióba kerül. Ez mindennél jobban mutatja az egyre nehezebb megélhetési szintet, a csökkenő megtakarítási szintet és azt a sajátos magyar családi stratégiát, hogy a fogyasztási célokról még abban az esetben is nehezen mondunk le, ha az magas kockázatú hitelfelvétellel finanszírozható csak.

Javaslat

A lakosság nettó megtakarítói pozícióból nettó adóssá válása azt jelenti, hogy csökken az államháztartási deficit belső finanszírozási lehetősége. E mögött az a hibás gazdaságpolitika áll, amely az infláció felpörgetésével kívánja lefaragni a lakossági jövedelmeket. Ez a gazdaságpolitikai hiba az államadósság nagyobb kockázatú finanszírozását vonja magával. A valódi pozitív gazdaságpolitikai fordulatot az inflációs törekvések feladása jelentené.

Trend

7. Felesleges adócsökkentés Magyarországon

2005-ben 1 %-kal csökkent az adócentralizáció Magyarországon a megelőző évhez képest. A személyi jövedelemadó középső 25 %-os kulcsának megszüntetése következtében kismértékben csökkenő adócentralizáció felesleges volt, mert nem egy teljes körű adóreform keretében történt, így csupán az államháztartási deficitet, ennek következtében az államadósságot növelte.

Háttér

Magyarországon 2004-ben 38,1 % volt az adócentralizáció, tehát a teljes adó- és járulékbévételek GDP-hez viszonyított mértéke. 2005-ben ez 1 %-kal csökkent, így 37,1 %-át vonta el az állam a GDP-nek. Az 1 százalékpontos adócentralizáció csökkenés a személyi jövedelemadó terhek csökkentésének a következménye: 2005. januárjától megszűnt a középső 25 %-os SZJA-kulcs. Ez 100 milliárd forinttal csökkentette a költségvetés bevételeit. Fölöslegesnek tartjuk ezt a lépést, ahogy kifejezetten káros volt a 2006. január 1-től átmenetileg bevezetett alacsonyabb ÁFA-kulcs is, mert nem egy teljes körű adóreformba illeszkedett, pozitív hatásai csekélyek voltak, míg a költségvetési bevételeket jelentősen csökkentette. 2006-ban még nincs végleges adat az adócentralizáció alakulására, de az év eleji átmeneti és szintén felesleges ÁFA-csökkentéssel szemben 2006. szeptember 1-jén jelentős adó- és járulékemelések történtek: a kettő valószínűleg kiegyenlíti egymást, így az adócentralizáció mértéke 2006-ban valószínűleg szinten maradt.

Javaslat

Az adó- és járulékcsoökkentések, illetve korábbi adók törlése semmilyen pozitív hatással nem jár a gazdaságra addig, amíg az nem egy teljes körű adóreform keretében megy végbe. Negatív hatása van azonban a költségvetési bevételekre, míg az adóemelések pozitív hatása a költségvetés szempontjából kérdőjeles.

Trend

8. Lopakodó vagyonadó Magyarországon

2005-ben Magyarországon a teljes adóbevétel 2,3 %-át adták a vagyont adóztató különféle ingatlanadók. Ez ugyan jelentősen alatta marad az OECD 6 %-os átlagos arányának, de mögötte egy folyamatos növekedés húzódik meg. 2000-ben még csupán 1,7 %, 1995-ben pedig még csak 1,2 % volt a vagyonadók aránya a teljes adóbevételen belül. Magyarországon egy lopakodó vagyonadóztatás történik.

Háttér

Az OECD országok átlaga 6 %-os vagyonadó, a régióban azonban általában kisebbek a vagyont és ingatlant adóztató adók részarányai a teljes adóbevételen belül. Míg Csehországban 1,2 %, Szlovákiában 1,8 %, addig Ausztriában 1,3 % az ingatlanadók aránya a teljes adóbevételen belül. Magyarország 2,3 %-os részarányával az OECD és EU átlag alatt van, de egyáltalában nem lóg ki a régióból, sőt a régióban az egyik legmagasabb adóarányt mutatja. Az adózással foglalkozó szakemberek a vagyont terhelő adók nagyarányú növelését javasolják Magyarországon. Ezzel szemben áll az euró bevezetéséig folyamatosan fennálló forint árfolyam kockázat, ami az ingatlanvagyon bővítése ellen hat. Szintén ellenérv a várható adóbevételek alacsony mértéke. 2005-ben a három vagyonadó típusú adóból (építmény-, telek- és kommunális adó) összesen 58 milliárd forintot szedtek be a helyi önkormányzatok. A vagyonadók OECD átlagos szintre, tehát a teljes adóbevétel 6 %-ra történő emelése csupán 120-130 milliárd forintos többlet adóbevételt jelent: ez elenyésző többlet adóbevétel a többi adónemhez mérten. Ráadásul a fogyasztási és forgalmi adók révén lényegesen stabilabban szedhetők be az adók, mint bármilyen más vagyoni és jövedelmi adón keresztül.

Javaslat

A valutakockázatot és a várható adóbevételeket is figyelembe véve nem javasoljuk a vagyonadók további emelését Magyarországon.

*Trend***9. A brit kamara felmérése szerint jelentősen csökken a beruházók optimizmusa és a magyar kormányzat megítélése**

A brit kamara 2006 őszén felmérést végzett a külföldi beruházók körében és ennek eredménye egyértelműen negatív. A korábbihoz képest 30 %-kal romlott a kormányzat megítélése. A belföldi és külföldi befektetők, a nagyvállalkozások és kisvállalkozások körében egyértelműen romlik a beruházók megítélése a magyar gazdasági környezettel és a kormány működésével kapcsolatosan.

Háttér

A külföldi beruházók Magyarországon a fejlett pénzügyi környezet, a fejlett infrastruktúra és a képzett szakemberek jelenlétét tartják a legnagyobb előnynek, míg a bürokráciát, korrupciót és a kis belső piaci méretet tartják egyértelműen hátránynak. 2006 őszén a Brit Kereskedelmi Kamara felmérése szerint 30 %-kal, tehát közel egyharmadával csökkent a külföldi beruházók optimizmusa a magyar gazdasági környezet és a magyar kormánnyal kapcsolatosan: ez példátlan mértékű bizalomvesztést jelent.

Javaslat

A szükséges valódi pozitív gazdaságpolitikai fordulat nélkül tovább csökken a beruházók optimizmusa a magyar gazdasági környezettel és a magyar kormányzattal szemben, ami a beruházások csökkenését vonja maga után.

*Trend***10. A folyó fizetési mérleg és a külkereskedelmi mérleg egymásnak ellentmondó trendjei**

2002 és 2006 között a folyó fizetési mérleg és a külkereskedelmi mérleg eltérő trendeket mutat. Míg 2002 és 2003 között mindkettő romlott, addig 2003 és 2006 között a folyó fizetési mérleg nagyjából szinten, kis eltérésekkel a 6 milliárd eurós deficit szintjén maradt, addig a külkereskedelmi mérleg a 4,6 milliárd eurós

deficitszintről a 2,5 milliárd eurós deficitszintre csökkent. Míg a folyó fizetési mérleg 2004-2006 között lényegében azonos deficitszinten maradt, addig a külkereskedelmi mérleg deficitszintje meglehetősen megváltozott: a folyó fizetési mérleg teljes deficitjének már csupán 40 %-át teszi ki a külkereskedelmi mérleg deficitje és 60 %-át az egyéb tételek.

Háttér

2002-ben még a mintegy 3,5 milliárd eurós folyó fizetési mérleg deficitnek 60 %-át tette ki a külkereskedelmi mérleg deficitje és csupán 40 %-át az egyéb jövedelmi tételek, ez fordult meg 2006-ra, amikor a mintegy 2,5 milliárd eurós külkereskedelmi mérleg deficit már csupán a teljes folyó fizetési mérleg deficit 40 %-át adja. A fordulat drámai, mert azt mutatja, hogy hiába állítja helyre a magyar gazdaság a külkereskedelmi mérleg egyensúlyát, tehát az export és az import folyamatok megbomlott egyensúlyát, a folyó fizetési mérleg továbbra is a GDP 6-8 % közötti deficitjét fogja mutatni. E mögött döntően a nyílt és rejtett profit repatriálás áll.

Javaslat

A gazdaságpolitikai fordulat keretében javasoljuk a folyó fizetési mérleg és a külkereskedelmi mérleg eltérő trendjeinek összehangba hozatalát.

Trend

11. Magyarország egyik jelentős versenyképességi tartaléka a korrupció visszaszorítása

Régiós összehasonlításban jól szerepel Magyarország a nemzetközi korrupciós indexek összehasonlításában: 163 ország közül a 41. helyen vagyunk, a régióban csupán Szlovénia van előttünk. Azonban ez a helyezés is súlyosan rontja Magyarország külső és belső megítélését, valamint versenyképességét és az egyik legnagyobb versenyképességi tartalékot jelenti.

Háttér

A nemzetközi befektetők értékelése szerint Magyarország a régió egyik korrupció szempontjából legkevésbé érintett országa, a 41. helyezés jobb, mint Csehország 46., Szlovákia 49., Lengyelország 61. és Románia 84. helyezése. Mégis rosszabb azonban Szlovénia 28. helyezésénél, és a szlovén-magyar különbség pontosan mutatja azt, hogy a magyarországi korrupció visszaszorítása milyen jelentős versenyképességi tartalékot jelent. Olaszország 45. helyezése azt is jelzi, hogy ha nem történik fordulat a magyarországi korrupció visszaszorításában, akkor Magyarország az „olaszos” működési szinten marad az élet meghatározó területein, ezen belül a korrupció esetében. Magyarországon az üzleti és társadalmi élet sok területén hajlam mutatkozik az olasz megoldások követésére, ez azonban a korrupció esetében lényegesen rosszabb működést jelent, mint a szomszédos szlovén működés. A régióban Magyarország akkor lehet a legvonzóbb üzleti központ, ha a korrupciós szintje a szlovén szintre javul, és jelentősen eltér a régió többi államának korrupciós környezetétől.

Javaslat

Javasoljuk, hogy elsősorban a közbeszerzések területén egy kifejezetten a korrupció kiszűrését célzó kormányzati és parlamenti munka vegye kezdetét. A korrupciós rangsorban elért – régióban kedvező – magyar helyezés további javítása az egyik legjelentősebb versenyképességi tartalékunk.

Trend

12. Hibás megközelítések a Nemzeti Fejlesztési Terv II-ben

A kormány döntése szerint a 2007-2013 között Magyarországra érkező uniós fejlesztési források 45 %-a kiemelt beruházásokra, 25 %-a kétfordulós pályázatokra, 25 %-a egyfordulós pályázatokra és 5 %-a normatív támogatásokra megy el. A hazai kis- és középvállalkozások vissza nem térítendő támogatásai megszűnnek.

Háttér

Magyarország 2007-2013 között mintegy 7000 milliárd forintot költ a Nemzeti Fejlesztési Terv II. keretében beruházásokra. Ez az összeg tartalmazza az uniós vissza nem térítendő beruházási támogatásokat, valamint a magyar önrészt is. A nagy projektek és a kiemelt támogatások alapvetően infrastrukturális természetűek: az uniós előírásokat érvényesítik az ivóvízminőség, a szennyvíztisztítás, a hulladékgazdálkodás és a közlekedési infrastruktúra területén. Ezzel szemben a hazai kis- és középvállalkozásoknál megszűnnek a vissza nem térítendő támogatások.

Elhibázott az NFT II. szerkezete, mert a magyar gazdaság versenyképességét döntően az üzleti beruházások segítése növelhetné, elsősorban nem az infrastrukturális beruházások ezen belül is az uniós normák érvényesítését érintő beruházások növelhetnék a magyar versenyképességet, hanem a globális és hazai szektor közötti szakadást kellene megszüntetni a hazai kis- és középvállalkozások részére megítélt vissza nem térítendő beruházási támogatásokkal.

Javaslat

Javasoljuk az NFT II. teljes átdolgozását, abban a hazai kis- és középvállalkozások prioritásának kimondását és a vissza nem térítendő beruházási források biztosítását.

Trend

13. Új helyzet a tőkevonásban

Az Európai Unió további bővülése Magyarország számára új helyzetet jelent a külföldi tőkebefektetések területén. A régió korábban EU taggá vált államaiból a külföldi nagybefektetők keletre és dél-keletre települnek, a kis- és közepes méretű befektetők zömében visszatérnek az anyaországba. Megoldás az olcsó bér helyett az innovatív technológiákra és szektorokra történő áttérés.

Háttér

Egyre több globális cég jelenti be, hogy új beruházásait már nem az EU 10-ek körében, hanem Európa dél-keleti és keleti országaiba helyezi át. Románia és Bulgária EU tagsága, valamint az ukrán és az orosz gazdaság vonzása érezhetően változtatja meg az EU-10-ek, ezen belül is különösen az EU-8-ak FDI szempontból történő megítélését a globális cégek körében. Míg az autógyártás területén várhatóan megmarad a régió vonzereje, addig a nyersanyag és bérigényes befektetéseknél az ukrán, orosz, román, bulgár, szerb és horvát befektetések már előnyt élveznek.

A térség országaiban 2000-2006 között a bérek emelkedése meghaladta a termelékenység emelkedését, míg a nyugat-európai országokban ez fordítva volt. Ez az idetelepült kis- és középvállalatok számára negatív és a helyi piacon is nehézségeik vannak, ez a háttere annak, hogy egyre több Nyugat-Európából a régióba települt kis- és középvállalat tér vissza anyaországába.

A globális nagyvállalatok számára a térség vonzereje már nem elsősorban a minőségéhez képest jó munkaerő, valamint a fejlett infrastruktúra és az európai uniós tagság, hanem innovatív ágazatok jelenthetik a kitörési pontot. A bér- és adóverseny helyett az innovációs verseny kerül előtérbe. Az innovatív ágazatok közül a környezettechnológia, az intelligens szolgáltatások, a biotechnológia és a turizmus jelenti a térség új vonzerejét. Azok az országok és kistérségek képesek majd a következő 5-10 évben jelentősen növelni tőkevonzó képességüket, amelyek az innovatív ágazatokban lesznek erősek. Ez nem elsősorban bér- és adóverseny, hanem oktatási- és tudásverseny lesz.

Javaslat

Az NFT II. prioritásainak meghatározásában nem érvényesülnek a tőkevonzó képesség változásai. Javasoljuk, hogy az oktatás és szakképzés, valamint az innovatív ágazatokban működő hazai kis- és középvállalkozások támogatása jelentse az újratárgyalt NFT II. új prioritását. Ennek hiányában tovább csökken Magyarország tőkevonzó képessége a régióban.

Trend

14. Elégedetlenek a magyar munkavállalók munkahelyükkel

A magyar munkavállalók csupán 12 %-a kifejezetten elégedett munkájával, az EU átlag ennek kétszerese, és a magyar munkavállalók elégedetlenségének döntő oka a továbbképzési lehetőségek hiánya.

Háttér

Bár a magyar munkavállalók elégedettségi szintje az Európai Unió felmérése szerint nem alacsony, hiszen 12 % a nagyon elégedett és az elégedettekkel együtt már 76 %-uk alapvetően elégedett munkájával. Az Európai Unió átlaga azonban 82 %, tehát a magyar munkavállalók nagyobb része elégedetlen a munkájával, mint az Európai Unió átlagos polgára. Az egészségkárosító munkát végzők aránya az Európai Unió régi tagállamaiban 25 %, az új tagállamokban 40 %. A heti 48 óránál többet dolgozók aránya Magyarországon 21 % szemben a francia 7 %-kal.

A magyar munkavállalók relatív elégedetlensége döntően a szakképzési és továbbképzési lehetőségek hiányához kötődik. A magyar munkavállalók csupán 6-10 %-a nyilatkozott úgy, hogy munkáltatója továbbképzésre is lehetőséget ad számára, ezzel szemben a skandináv országokban 40 % ez az arány. A magyar munkavállalók részéről tehát alapvetően a továbbképzési lehetőség rontja a munkával való elégedettséget.

Javaslat

Az NFT II. új struktúrájának kidolgozásakor és a brüsszeli források irányításánál alapvetően figyelembe kell venni a magyar munkavállalók munkával kapcsolatos elégedetlenségének okát: új továbbképzési lehetőségeket érdemes nyitni számukra az európai uniós programok és pénzek felhasználásával.